

Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin ve Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yakup YILMAZ¹, Senem GÜRKAN², Emel Tuba AKDENİZ³ ve Sena Nur TINAZ⁴

Öz

Araştırma, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ve algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan ve 18-63 yaş aralığında olan 809 katılımcıya ulaşılmıştır. Nicel araştırma paradigmasına göre yürütölen çalışmanın görüşmeleri, COVID-19 pandemi önlemleri dikkate alınarak çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara demografik sorularla "Toplumsal Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği" ve "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" anketlerinden oluşan sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın bulguları, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha yüksek eşitlikçi tutuma ve daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Evli katılımcıların, bekar katılımcılarınla aynı düzeyde toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu; ancak bekar katılımcıların, evli katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görölmüştür. Bir diğer değişken olan yaşa bakıldığında ise, her yaş grubunun toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde olduğu ancak en fazla 60 yaş üştü ve 18-29 arası yaş grubunun daha olumlu algıya sahip oldukları bulunur. En fazla eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne sahip öğrenim durumunun sırasıyla okuma yazma bilen, ortaokul, lisans ve ön lisans mezunu olduğu; aralarında çok fazla fark bulunmamakla beraber lisansüstü ve ilkokul mezunlarının daha az eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu belirlenir. Bir diğer bulguya göre, her öğrenim durumundaki birey aynı düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahiptir. Bulgular, tartışmalarla desteklenerek sonuçlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Toplumsal cinsiyet algısı, Toplumsal cinsiyet rolleri

An Investigation of the Gender Roles and Perceptions of Individuals in Terms of Various Variables

Abstract

The research aims to examine individuals' gender roles and perceptions in terms of various variables. In this context, 809 participants aged between 18-63 and living in different regions of Turkey were reached. The interviews of the study, which was conducted according to the quantitative research paradigm, were conducted online, taking into account COVID-19 pandemic measures. The participants were asked demographic questions and questions consisting of "Gender Role Attitude Scale" and "Gender Perception Scale". The findings of the study revealed that female participants had higher egalitarian attitudes and more positive gender perceptions than male participants. Married participants had the same level of gender role attitudes as single participants; however, single participants had more positive gender perception than married participants. When age, another variable, is analysed, it is found that all age groups have a positive perception of gender, but the age groups over 60 and between 18-29 have a more positive perception. It is determined that the educational status with the most egalitarian gender role attitudes is literate, secondary school, undergraduate and associate degree graduates respectively; although there is not much difference between them, it is determined that graduate and primary school graduates have less egalitarian gender role attitudes. According to another finding, individuals with all educational levels have the same level of gender perception. The findings are supported by discussions and conclusions are given.

Keywords: Gender, Gender perception, Gender roles

Atıf İçin / Please Cite As:

Yılmaz, Y., Gürkan, S., Akdeniz, E. T., Tınaz, A. (2022). Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1021-1032.

Geliş Tarihi / Received Date: 21.10.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 05.02.2022

¹ Dr. Öğr. Üyesi - Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Faköltesi, yakupyilmaz-34@hotmail.com

 ORCID: 0000-0002-0111-1111

² Dr. Öğr. Üyesi - Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Faköltesi, senemgrk@yahoo.com

 ORCID: 0000-0002-2061-6385

³ Yüksek Lisans Öğrencisi - Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, emelakdeniz12@gmail.com

 ORCID: 0000-0002-6073-0350

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi - Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, senanurtinaz@hotmail.com

 ORCID: 0000-0001-5300-9736

Giriş

Her bir birey, biyolojik olarak kadın ya da erkek olarak doğar. Kültürün, geleneklerin, göreneklerin, sosyal değerlerin öğrenildiği toplumsallaşma sürecinde ise cinsiyet farklılıklarını ortaya çıkaran tutum ve davranışlar geliştirir. Erkek egemen bir toplumda yetişen bir birey, çocukluk yıllarında toplumdan öğrendiği bu değerleri normalleştirerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik bir tutuma sahip olabilmektedir (Yaşın Dökmen, 2010, s. 45; Bhasin, 2012, s. 12). Bu durumda toplumda cinsiyetle ilişkilendirilen rol ve sorumluluklar, kadınlara yönelik ayrımcılık üretebilmektedir. Kadınların tutum olarak daha anlayışlı, hassas, nazik vb. özelliklere sahip olmasının beklenmesi, mesleki olarak ise aşçılık, hemşirelik, temizlik elemanlığı, hosteslik gibi iş kollarıyla ilişkilendirilmesi; öte yandan erkeklerin ise güçlü, asi, azimli vb. tutumlara sahip olmasının beklenmesi, mesleki olarak ise pilotluk, polislik, mühendislik, doktorluk vb. iş kolları ile daha uyumlu görülmesi, toplumsal cinsiyet algısının oluşturduğu farklılıkların sonucudur (Yaşın Dökmen, 2010). Geleneksel toplumsal cinsiyet beklentisinden farklı olarak; toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyetler arası, kültürlerarası, aynı zamanda hemcinsler arasında değişkenlik göstermiş, değişmeyen sonuç ise ortaya çıkan eşitsiz uygulamalardan oluşmuştur (Bhasin, 2012, s. 13); bu uygulamalar kadının eğitimi, çalışma yaşamına ve siyasi temsilcilğe katılımı, gelir düzeyine kadar pek çok konuda olumsuzluklara yol açmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal baskı ile birleştiğinde ise sağlık sorunları başta olmak üzere çeşitli problemler oluşturmaktadır (Bal, 2014, s. 26; Coşkun ve Özdilek, 2012, s. 38) sadece kadınların değil; bütün toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel gelişimi önünde bir engel haline gelebilmektedir (Özaydınlık, 2014, s. 96; Sezgin, 2015, s. 159). Öyle ki Birleşmiş Milletler'e üye 193 ülke gelişim önündeki engellerle mücadele etmek adına 2015 ila 2030 yılları arasında gerçekleştirmek üzere 17 ana maddelik amaçlar ortaya koymuş, "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" adı verilen bu amaçlar arasında beşinci sırada Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine yer vermiştir (BMKP, 2015).

Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplum tarafından genel kabul görmüş kadın rolleri "kadınsı veya feminen", erkek rolleri ise "erkeksi veya maskülen" olarak adlandırılmış ve toplumsal cinsiyet rollerini oluşturmuştur (Yaşın Dökmen, 2010, s. 49). Bem'in (1974) kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini listelediği envantere göre kadınsı özellikler "şefkatli, neşeli, çocuksu, merhametli, kötü söz söylemeyen, incinmiş duyguları teselli etmeye istekli, dişi, övgüye değer, kibar, kolayca kandırılabilen, çocukları seven, sadık, başkalarının gereksinimlerine duyarlı, utangaç, tatlı dilli, sempatik, hassas, anlayışlı, sıcak ve boyun eğen"; erkeksi özellikler ise "liderlik yapabilen, saldırgan, hırslı, çözümleyici, iddialı, atletik, rekabetçi, kendi inançlarını savunan, baskın, güçlü, liderlik becerilerine sahip, bağımsız, bireysel, kolayca karar verebilen, erkeksi, kendine güvenen, kendi kendine yeten, güçlü kişiliği olan, olaylara karşı tutumunu belli etmeye istekli, riske girmeye istekli" olarak nitelendirilmiştir. Bu envanteri Türk toplumuna uyarlayan Kavuncu (1987, s. 68) ise benzer nitelendirmeler ortaya koymuş ve kadının ev içinde, erkeklerin ise ev dışında olmak üzere geleneksel cinsiyet rollerine göre kamusal alanda yer aldıklarının altını çizmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı

Bireyler, çevrelerindeki diğer bireyleri anlamak adına çeşitli sınıflandırmalar yapar ve bu sınıflandırmalar sonucunda oluşan gruplar bireyin gruba ait bilgisini, ondan beklentisini ve ona dair düşüncesini ortaya koyar. Bu bilişsel süreç kalıp yargı olarak ifade edilir (Kağıtçıbaşı, 1999). Kalıp yargılar bireye, cinsiyete göre tutum göstermeyi sosyalleşme yolu ile öğretir. Diğer bir ifadeyle kalıp yargılar, toplumsal gruplara ilişkin inançları ve algıları içeren zihinsel bir süreçtir (Makie, Hamilton, Susskind ve Rosselli, 1996). Toplumsal cinsiyete yönelik yargılar da, birer filtre görevi görerek bireylerin diğer insanlara yönelik algılarını yönlendirmektedir. Bu kalıp yargılar, diğer kadınların ve erkeklerin davranışları ile uyumlu olması olağan görülürken uyumsuzluk olması halinde istisnai olarak değerlendirilir. Böylelikle rol uyumsuz davranışların istisna olarak ele alınması algısal filtreyi güçlendirir ve değişim görmezden gelinir (Zanna ve Pack, 1975; Basow, 1996). Örneğin sosyal hayatta cinsiyetlere yüklenen bu kalıp yargılar, kadınları sosyal hayatın dışına sürüklerken erkekler için ayrıcalıklar yaratarak cinsiyete yönelik eşitsiz bakışın sürdürülmesi ile sonuçlanabilmektedir. Bu durum, özellikle çalışma yaşamında fırsat eşitsizlikleri, karar alma konusundaki katılım, siyasi temsilin sınırlılığı, eğitim ve iş seçimi ile kendini gösterir (Zeyneloğlu, 2008, s. 2).

Toplumsal Cinsiyete Yönelik Nicel Çalışmalarla İlgili Bir Literatür Taraması

Toplumsal cinsiyet kavramı 1970'li yıllardan itibaren psikoloji, sosyoloji, hukuk, din, eğitim, medya gibi birçok alanda gerçekleştirilen çalışmaların odak noktası olmuştur. Bu çalışmalardan biri, Baykal'ın (1991, s. 69) üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile toplumsal cinsiyet rol tutumu arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma dır ve sonuç olarak kadınların erkeklere göre cinsiyet rollerinde kalıp yargıları daha çok benimsedikleri görülmüştür. Çevik Bekleviç (2013, s. 20) ise eşitlikçi cinsiyet tutumunun kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Vatandaş (2007) toplumsal cinsiyet rolleri ve rollerin algılanışı üzerine yaptığı araştırmasında, kadınların en feminen buldukları ev içi rolün hastalanan çocuğa bakmak; en maskülen gördükleri ev içi rolün ise tamirat yapmak olduğunu belirtir. Erkeklerin bu konudaki görüşleri ise hastalanan çocuğa bakılmasının en kadınsı, resmi kurumlardaki iş takibinin yapılmasının ise en erkeksi olduğu yönündedir ve tüm bu bulgular, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sürdürüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Rafaeli ve Ontai (2004), Latin ebeveynlerin çocuklarının sosyalleşmesi ve yetiştirilmesi konusundaki tutumlarının incelendiği çalışmada kız ve erkek çocuklarına ev içi rol paylaşımı konusunda farklı yönlendirmeler yapıldığını öne sürmektedir. Çocukların sosyalleşmelerinde geleneksel toplumsal cinsiyet algısına uyumlu olan etkinliklere imkân tanındığı gözlenmiş; kız çocuklarının geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini yineleyen bir anlayışla yetiştirildikleri saptanmıştır. Vatandaş'ın (2007, s. 39) araştırmasındaki kadın ve erkek rollerine dair kalıp yargıların Rafaeli ve Ontai'nin araştırmasında benzer şekilde ele alındığı görülmüştür. Ebeveynler sosyalleşme sürecinde toplumsal cinsiyet rollerine uygun şekilde çocuklarının ilgi alanlarını, sosyal aktivitelerini, ev içi sorumlulukların paylaşımını ve meslek seçimlerini etkilemişlerdir (Simpson, 2004).

Kadılar (2011) ise üç kuşakta doğan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumunu incelemiş, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına koşut olarak yaşlı kuşağın kadınların "Evin reisi erkektir" görüşünü desteklediklerini, orta ve genç kuşağın ise bu görüşe karşı çıktığını bulgulamıştır.

Kul (2016), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında toplumsal cinsiyet algısı ve BEM cinsiyet rollerini ölçmüş, kadınların cinsiyet algısı puan ortalamasını erkeklerden anlamlı oranda yüksek bulmuştur. Bu bulgu kadınların erkeklere göre toplumsal cinsiyet hakkında daha farkındalık sahibi olduğunu göstermiştir. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen diğer bir araştırmada ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla eşitlikçi tutuma sahip olduğu, erkeklerin ise daha geleneksel tutum içinde olduğu tespit edilmiştir (Öngen ve Aytay, 2013, s. 4). Gazi Mağusa'da çocuğu kreşte eğitim gören ebeveynlerle yürütölen çalışmada, çekirdek ailede yetişen ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısının daha olumlu ve eşitlikçi olduğu görülmüştür (Erzeybek, 2015, s. 29). Arıcı (2011) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında toplumsal cinsiyet algısı ile yaş artışının anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çifçi (2018), Arıcı ile benzer şekilde yaşın artması ile toplumsal cinsiyete yönelik geleneksel yaklaşımın da artış gösterdiğini saptamış, erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir yaklaşıma sahip olduğu belirlemiştir.

Medeni durumun cinsiyet algısı ile olan ilişkisini analiz ettiği araştırmasında Özden (2018), evli çalışanların toplumsal cinsiyet algısının bekarlara nazaran daha eşitlikçi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aksi bir bulguya ulaşan çalışmalarda Özmeye ve Yanardağ (2016), bekar katılımcıların evlilere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini savunduğu saptanmıştır.

Dokudan Dinç (2018) toplumsal cinsiyet algısının sosyodemografik özellikler ile ilişkisini ele aldığında, kadınların daha eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu, doğum yerinin ya da yaş grubunun toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bekar katılımcılarda TCAÖ puanlarının evlilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görölmüş, bu durum Özden'in (2018) evli çalışanlarda elde ettiği yüksek puanlarla benzerlik göstermiştir. Üniversite ve üzeri öğrenim görenlerin toplam puanları diğer öğrenim türleri ile kıyaslandığında anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Üç farklı kuşağın cinsiyete yönelik rol tutumlarının incelendiği çalışmada da öğrenim düzeyi yükseldikçe toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutumlara sahip olanların oranının arttığını tespit edilmiştir (Paçacıoğlu, 2018, s. 36).

Bir dizi çalışma, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair puan ortancalarının, erkeklerden yüksek olduğunu ortaya koyar (Bilgiz, 2018, s. 43; Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008, s. 51; Kodan Çetinkaya, 2013, s. 35; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007, s. 54).

Seçgin ve Tural (2011), benzer şekilde kız öğrencilerin anlamlı düzeyde eşitlikçi tutumda bulunmuştur. Özyiğit (2019, s. 47), Dağdeviren (2019, s. 46), Arıcı (2011, s. 74), Çavdar (2013, s. 59), Direk ve Irmak (2017, s. 122), Ünser (2019, s. 13) ve Yüceol (2016, s. 40) gibi birçok araştırmacı, alanyazındaki araştırmaların sonuçları ile tutarlı şekilde kadınların erkeklerden daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğunu doğrulamışlardır. Öte yandan Vefikuluçay Yılmaz ve Zöhre Türkmenoğlu (2018, s. 34) erkeklerin kadınlara göre cinsiyet rolü tutumlarının daha eşitlikçi olduğu sonucunu elde etmiş ve erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlı olmasının umut verici olduğuna vurgu yapmıştır.

İlgili literatür toplumsal cinsiyet rollerini ve algılarını ölçmeye yönelik nitel ve nicel çalışmaların çeşitli değişkenlere göre ölçüldüğünü ortaya koymuştur. Bu bakımdan, literatürden hareketle bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının cinsiyet, yaş, medeni hal ve öğrenim durumuna göre karşılıklı olarak ölçülmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüş, çalışmanın bu araştırma soruları doğrultusunda şekillendirilmesine karar verilmiştir.

Tüm bu çalışmalardan hareketle, ataerkil geleneklerin varlığını sürdürdüğü Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, kadının kendi kararını kendi vermesi ve eylemde bulunması konusunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yordayan bakış açısının toplumsal hayatı şekillendirdiği öne sürülür (Kahraman, Ozansoy, Akıllı, Kekillioğlu ve Özcan, 2014, s. 824). Bu araştırma, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ve algılarını çeşitli değişkenler açısından inceleme amacındadır. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma soruları yanıtlanmaya çalışılmıştır:

- Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve algıları, cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
- Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve algıları, medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve algıları, yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve algıları, öğrenim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışma, nicel araştırma süreç ve modeline uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada araştırma deseni olarak, betimsel araştırma modellerinden, bir konuya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, tutum gibi özelliklerinin belirlendiği araştırmalar olarak nitelendirilen ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2011, s. 63).

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını, Tablo 1’de verildiği üzere, Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan, yaşları 18 ve 63 arasında değişen, 488’i kadın (%60) ve 321’i erkek (%40) toplam 809 kişi oluşturmuştur. 18-29 yaş aralığındaki katılımcılar % 67,1 (543 kişi) ile çoğunluğu oluştururken 30-39 yaş aralığı % 16,5 (134 kişi), 40-49 yaş aralığı % 11,8 (96 kişi), 50-59 yaş aralığı % 3,8 (31 kişi) ve en düşük katılım sağlayan 60 yaş ve üzeri ise % 0,6 (5 kişi) oranlarına sahiptir. Medeni duruma göre kadın katılımcıların % 76,8’i, erkeklerin ise % 66’sı bekârdır. Katılımcıların öğrenim durumu incelendiğinde, kadınlarda en yüksek orana % 70,5 ile lisans mezunlarının sahip olduğu, bu oranı takiben % 11,5’i lisansüstü, % 7,8’i lise, %6,8’i ön lisans, % 1,8’i ilkokul, % 1,4’ü ortaokul; en düşük katılımın ise % 0,2 ile okuma yazma bilenler olduğu saptanmıştır. Erkek katılımcıların ise %61,4’ü lisans mezunuyken, % 20,6’sının lisansüstü, % 10,9’unun lise, % 6,5’inin ön lisans ve % 0,6’sının ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	<i>Değişkenler</i>	<i>Kadın</i>		<i>Erkek</i>	
		<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Yaş	18-29	364	74,6	179	55,8
	30-39	70	14,3	64	19,9
	40-49	44	9	52	16,2
	50-59	10	2	21	6,5
	60 ve üstü	0	0	5	1,6
Medeni Durum	Evli	113	23,2	109	34
	Bekâr	375	76,8	212	66
Öğrenim Durumu	Okuma yazma bilmiyor	1	0,2	0	0
	İlkokul	9	1,8	0	0
	Ortaokul	7	1,4	2	0,6
	Lise	38	7,8	35	10,9
	Ön lisans	33	6,8	21	6,5
	Lisans	344	70,5	197	61,4
	Lisansüstü	56	11,5	66	20,6
TOPLAM		488	100	321	100

Veri Toplama ve Veri Analizi

Bu çalışma, demografik sorular ve iki ölçüm aracını içeren anketlerin internet üzerinden, COVID-19 pandemi önlemleri dikkate alınarak çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara sorulan demografik sorular cinsiyet, şehir, yaş, medeni durum, öğrenim durumu ve meslekleridir. Katılımcılara yöneltilen diğer sorular ise aşağıdaki iki ankettir:

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği. Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiş, 1-5 arası puanlanabilen bir ölçme aracıdır. “Kesinlikle Katılmıyorum”, uygun değilse “Katılmıyorum”, karar veremiyor iseniz..... “Kararsızım”, uygunsa “Katılıyorum”, tamamen uygunsa “Tamamen Katılıyorum” ifadelerine yer verilen 5’li Likert tipinde ölçektir ve ters maddeler bulunmaktadır. Bu puanlama şekli ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise, 38 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 38 madde için “0.92” olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği. Altınova ve Duyan (2013, s. 21) tarafından geliştirilen ölçek, 25 maddeden oluşan, tek boyutlu ve beşli Likert tipi bir ölçme aracıdır. Katılımcılardan “Kesinlikle katılmıyorum”, “Kısmen katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Kısmen katılıyorum”, “Kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini seçmeleri beklenmektedir. Maddelerin 10’u olumlu, 15’i olumsuz olarak yazılmıştır (2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17.,18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler olumsuzdur ve tersten hesaplanmaktadır). Buna göre, ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 aralığında olup, yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha değerinin 0.872 olarak saptanmış ve geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Anket formları aracılığıyla toplanan veriler SPSS 22.0 (IBM Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle veri setinin normallik ve varyansların homojenlik varsayımları test edilmiştir. Araştırmada hata payının üst sınırı ,05 olarak belirlenmiştir.

Prosedür ve Etik Konuların Tartışılması

Veriler, 15.04.2021 ile 20.05.2021 tarihleri arasında, araştırmacılar tarafından toplanmış ve SPSS programına yüklenmiştir. Katılımcılara katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, cevaplarının gizli tutulacağı, verilerin araştırma dışında kullanılmayacağı ve istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri açıklanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Bu çalışma Türkiye’nin Samsun, Kayseri, İstanbul, Rize, Balıkesir, Artvin, Bursa, Ankara, İzmir, Ordu, Trabzon, Sinop, İzmit, Karabük, Adana illerinde, çevrimiçi yollarla iletişim kurulabilen katılımcılara, belirli sorular etrafında yürütülmüştür. Çalışmanın başından sonuna kadar, örnekleme oluşturan

katılımcıların evreni temsil etme gücünün olduğu varsayımından hareket edilerek genelleme yapılması uygun görülmüştür.

Bulgular

Araştırmanın amacı, bireylerin toplum cinsiyet algısının ve rollerinin etkisini birlikte ele almaktır. Bireylerin cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, medeni hali gibi değişkenlerin toplumsal cinsiyet algısına ve rol tutumuna etkisinin anlamlılığı incelenir.

Tablo 2. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Algularıyla Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

	<i>Kadın</i> <i>Ortanca (min-max)</i>	<i>Erkek</i> <i>Ortanca (min-max)</i>	<i>Test İst.</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rolü	94,50 (49-155)	88 (40-140)	54248,000	,000*
Toplumsal Cinsiyet Algısı	113 (56-125)	91 (40-125)	31392,500	,000**

*Mann-Whitney U Testi, **Mann-Whitney U Testi

Araştırmanın birinci alt problemi olan toplumsal cinsiyet rollerinin cinsiyetlere göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için, öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. (,000) değerinin, 05'in (P<.05) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi, test sonucunda P (,000) <.05 olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark görülmemiştir. Diğer bir ifadeyle, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Ölçme aracından alınabilecek en yüksek puan 190'ken, kadın ve erkek katılımcıların birbirlerine yakın puan ortalamalarına sahip olmaları her iki cinsin de hem eşitlikçi hem de geleneksel tutumlara sahip olduğunu; ancak erkeklerin daha gelenekçi tutuma sahip olduğunu göstermiştir.

Çalışmanın diğer bir alt problemi olan toplumsal cinsiyet algısının cinsiyetlere göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerinin, 05'in (P<.05) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi, test sonucunda P (,000) <.05 olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüş ve bu saptamalar, alanyazındaki diğer çalışmalarla aynı çizgide ilerlemiştir (Kul, 2016; Çifçi, 2018, s. 70).

Tablo 3. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Algularıyla Medeni Durumlarının Karşılaştırılması

	<i>Evli</i> <i>Ortanca (min-max)</i>	<i>Bekâr</i> <i>Ortanca (min-max)</i>	<i>Test İst.</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rolü	96 (53-126)	92 (49-118)	64438,500	,808*
Toplumsal Cinsiyet Algısı	99 (50-125)	111 (40-125)	44909,500	,000**

*Mann Whitney U Testi, **Mann Whitney U Testi

Araştırmanın ikinci alt probleminde yer alan toplumsal cinsiyet rollerinin medeni duruma göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. (,000) değerinin, 05'in (P<.05) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tablo 3'te görüldüğü gibi, test sonucunda P (,808) >.05 olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır. Diğer bir ifadeyle, evli katılımcıların, bekâr katılımcılarla aynı düzeyde toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu görülmüştür. Evli ve bekâr katılımcılar birbirlerine yakın puan ortalamalara sahiptir hem eşitlikçi hem de geleneksel tutum sergiledikleri söylenebilir.

Çalışmanın diğer bir alt probleminde toplumsal cinsiyet algılarının medeni duruma göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerinin, 05'in (P<.05) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, test sonucunda $P (,000) < .05$ olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle bekâr katılımcıların, evli katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 4. *Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Algılarıyla Yaşlarının Karşılaştırılması*

	<i>Toplumsal Cinsiyet Rolü</i>	<i>Toplumsal Cinsiyet Algısı</i>
Yaş Grubu	18-29	93 (50 - 155)
	30-39	90 (45 - 132)
	40-49	88 (40 - 126)
	50-59	102 (76 - 131)
	60 ve üstü	50 (50 - 103)
Test İst.	17,456	49,408
P	,002*	,000 **

*Kruskal Wallis H Testi, **Kruskal Wallis H Testi

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan toplumsal cinsiyet rollerinin yaşlara göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerlerinin ($P < .05$) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Tablo 4’te görüldüğü gibi, test sonucunda $P (,002) < .05$ olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. En fazla eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne sahip yaş grubunun sırasıyla 50-59; 18-29; 30-39 ve 40-49 yaş arası ve birbirlerine yakın olduğu görüldükten, 60 yaş ve üstü katılımcıların geleneksel rol tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir. Alanyazında yaşın artması ile cinsiyetçi bakışın güçlendiği (Lewis, 2006) ya da eşitlikçi bakışın arttığına dair sonuçlara ulaşılır (Arıcı, 2011, s. 89).

Çalışmanın diğer alt problemi olan toplumsal cinsiyet algılarının yaşlara göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerlerinin ($P < .05$) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Tablo 4’te görüldüğü gibi, test sonucunda $P (,000) < .05$ olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. Aralarında belirgin fark bulunmamasına karşın, her yaş grubunun toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde olduğu ancak en fazla 60 yaş üstü ve 18-29 yaş arasındaki grubun olumlu algıya sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 5. *Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Algılarıyla Öğrenim Durumlarının Karşılaştırılması*

	<i>Toplumsal Cinsiyet Rolü</i>	<i>Toplumsal Cinsiyet Algısı</i>
Öğrenim Durumu	Okuma yazma biliyor	155 (155-155)
	İlkokul	83 (53-121)
	Ortaokul	101 (47-112)
	Lise	88 (40-140)
	Ön lisans	94 (49-141)
	Lisans	94 (45-146)
	Lisansüstü	88 (40-132)
	Test İst.	28,908
P	,000*	,168**

*Kruskal Wallis H Testi, **Kruskal Wallis H Testi

Araştırmanın dördüncü alt problemi katılanların toplumsal cinsiyet rollerinin yaşlarına göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerlerinin ($P < .05$) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Tablo 5’te görüldüğü gibi test sonucunda $P (,000) < .05$ olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. En fazla eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne sahip öğrenim durumunun sırasıyla okuma yazma bilen, ortaokul, lisans ve ön lisans mezunu olduğu; aralarında çok fazla fark bulunmamakla beraber lisansüstü ve ilkokul mezunlarının daha az eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın diğer alt problemi olan toplumsal cinsiyet algılarının öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte olup olmadığını ortaya koymak için öncelikle normalliğini doğrulamak adına Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış, Sig. değerlerinin ($P < .05$) altında olması verilerin normal dağılımdan saptığını

göstermiştir. Buradan hareketle verilere non-parametrik testlerden Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Tabloda 5 incelendiğinde test sonucunda $P(,168) > .05$ olduğu için, gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır. Eş bir söylemle, her öğrenim durumundaki bireyin aynı düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın nicel verilerinden yola çıkılarak yapılan analizler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kadın ve erkek katılımcıların toplumsal rolleri karşılaştırıldığında, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip olduğu saptanmıştır $P(,000) < .05$. Yapılan araştırmalarda da kadınların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini savunduğuna dair sonuçlara ulaşılmıştır.
- Kadın ve erkek katılımcıların birbirlerine yakın puan ortalamalara sahip olmaları her iki cinsin de hem eşitlikçi hem de geleneksel tutumlara sahip olduğu, ancak erkeklerin daha gelenekçi tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Her iki cinsinde yakın puana sahip olması tutumları açısından benzerlikler görülmesi diğer araştırmalarla farklılık göstermiştir.
- Kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür $P(,000) < .05$. Toplumsal cinsiyet algısına yönelik öğrencilerle, sağlık çalışanları ya da sağlık merkezlerine bağlı ailelerde de kadınların daha olumlu algıya sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Evli katılımcıların, bekar katılımcılarla aynı düzeyde toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu saptanmıştır $P(,808) > .05$. Yapılan araştırmalarda bekarların daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine yakın olduğu gözlenirse de elde edilen sonuçlara benzer şekilde toplumsal cinsiyet ile medeni halin anlamlı düzeyde ilişkili olmadığını belirten çalışmalar ortaya konmuştur.
- Bekar katılımcıların, evli katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür $P(,000) < .05$. Bekarların kadınlık ve erkeklik algısı ile ilgili daha olumlu sonuçlara sahip olduğu literatürdeki araştırmalar tarafından da desteklenmiştir.
- En fazla eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne sahip yaş grubunun sırasıyla 50-59; 18-29; 30-39 ve 40-49 yaş arası ve birbirlerine yakın olduğu görülürken, 60 yaş ve üstü katılımcıların geleneksel rol tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir $P(,002) < .05$. Bu bulgu yaşın artması ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerinin azaldığına yönelik araştırmalarla farklılık göstermiştir.
- Her yaş grubunun toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde olduğu, ancak en fazla 60 yaş üstü ve 18-19 arası yaş grubunun olumlu algıya sahip oldukları bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaş arttıkça geleneksel yaklaşımların arttığına dair genel sonuçlar toplumsal cinsiyet algısında da değişkenlik göstermiştir. Yaşın artması ile doğrusal olarak farkındalık artmamıştır, farklı yaş grubunda farklı düzeylerde bilincin oluştuğu saptanmıştır.
- Aynı öğrenim durumundaki bireylerin aynı düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları saptanmıştır $P(,168) > .05$. Toplumsal cinsiyet algısında öğrenim durumunun yüksekliği farkındalık konusunda belirleyici bir faktör olmamıştır.

İlgili literatür, kadınların erkeklerden daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduklarını gösterirken (Seçgin ve Tural, 2011; Özyiğit, 2019, s. 48; Dağdeviren, 2019, s. 46; Arıcı, 2011, s. 87; Çavdar, 2013; Direk ve Irmak, 2017, s. 117; Ünser, 2019, s. 55; Yüceol, 2016, s. 40), bu çalışmada erkeklerin kadınların puanına yakın puanda çıkmış olması, tersi bulguları ortaya koyan çalışmalara da yaklaşımla olunduğunu göstermektedir (Vefikuluçay Yılmaz ve Zöhre Türkmenoğlu, 2018, s. 34). Bu durumun, toplumda, toplumsal cinsiyete ilişkin olumlu yönde bir gelişme olduğunu ve farkındalık yaratıldığını ortaya koyduğu ileri sürülebilir.

Araştırma bulguları sonucunda erkeklerin kalıp yargıları sürdürmeleri; eğitim, iş, politika vb. alanlarında avantajlı duruma sahip olmaları, kadınlara yönelik ayrımcı uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmamaları ya da geleneksel rolleri benimsemeleri gibi nedenlerle açıklanabilir. Nitekim cinsiyetler arası eşitsizliği araştırmak için ekonomik katılım, eğitimsel kazanım, siyasi güç vb. alanlarda inceleme yapan Dünya Ekonomik Forumu (2021), Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'nda Türkiye'nin 2013 yılında bulunduğu 120. sıradan gerileyerek 133.sıraya yerleştiğini belirtir.

Alanyazındaki araştırmalar genel olarak bekar katılımcıların evlilere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduğunu gösterse de (Özmete ve Yanardağ, 2016, s. 9; Özden, 2018, s. 45), medeni durumun toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı düzeyde etkili olmadığını ifade eden çalışmalar

da mevcuttur (Kodan etinkaya, 2013, s. 23). Özmete ve Yanardağ'ın (2016, s. 12) araştırmasında evli ve çocuklu babaların, evli ve çocuksuz ya da bekâr katılımcılara göre daha geleneksel bir tutuma sahip olduğu görülür. Buradan bakıldığında, erkeklerin sorumlulukların artması ile birlikte kendi toplumsal rollerinin tanıdığı ayrıcalıklardan yararlanarak kadınların geleneksel rollerini destekledikleri söylenebilir.

Bu çalışmada bekâr katılımcıların, evli katılımcılara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduklarına ilişkin saptama, literatürde de desteklenir (Demirkoparan, 2018, s. 36; Dokudan Din, 2018, s. 72). Türkmen (2019) ise araştırmadan farklı olarak medeni hal ile toplumsal cinsiyet algısının anlamlı düzeyde ilişkili olmadığını tespit eder. Bireyler, Askari vd. (2010) de araştırmasında yer verildiği gibi, toplumsal cinsiyet rolü hakkında eşitlikçi bakış açısına sahip olması durumunda dahi, evlilik döneminde rol paylaşımı konusunda ataerkil yaşamın, özellikle aile hayatında ve yetişkinlik dönemi tercihlerinde etkilerini göstermesi sebebiyle genel kabule uygun hareket edebilir. Bekâr katılımcılar ev içi rol paylaşımı vb. konularda özel alana güçlü bir bağ geliştirmedikleri için kadınlık ve erkeklik algısına daha eşitlikçi bir bakış geliştirdiği düşünülebilir.

Literatürde yaş ile toplumsal cinsiyet algısının doğrusal bir ilişkide olmadığı görülür (Dokudan Din, 2018, s. 55; Karaaslan, 2020, s. 84). Bu çalışmada ise her yaş grubunun toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde olduğu, ancak en fazla 60 yaş üstü ve 18-19 arası yaş grubunun olumlu algıya sahip oldukları bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet algısına dair diğer çalışmalarda yaş ortalamasının artması ile farkındalığın düştüğü (ifi, 2018, s. 106) ya da 20-25 yaşındaki bekâr kadınların daha olumlu bir algıya sahip olduğu belirtilir (etinkol Petek, 2019, s. 31). Ataerkil bir kültürde yetişen 60 yaş ve üstünün geleneksel rolleri içselleştirirken kadınlık ve erkeklik algısında belirgin bir şekilde yüksek puana sahip olmaları dikkat çekicidir. 18-29 yaş grubunun kadına ve erkeğe yönelik algıda daha fazla farkındalık sahibi olması kadınların iş ve eğitim hayatına katılımının erkeklerin katılımına yaklaşması ve cinsiyete dayalı ayrımcılık hakkında farkındalık yaratan faaliyetlerin yaygınlaşması ile açıklanabilir.

ğrenim düzeyi değişkeni söz konusu olduğunda ise, bu araştırmada toplumsal cinsiyet algısında öğrenim durumunun yüksekliliği farkındalık konusunda belirleyici bir faktör olmamıştır. Aksi şekilde, araştırmalar incelendiğinde öğrenim düzeyi ile geleneksel yaklaşımların anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülür (Paçacıoğlu, 2018, s. 36; iek ve opur, 2018, s. 12). Bu bulgular araştırma ile farklılık gösterir. Eğitim düzeyi ile orantılı olarak yükselen bir toplumsal cinsiyet rol tutumu söz konusu değildir. Okuma yazma bilen ve ortaokul mezunu katılımcılar, lisansüstü mezunlarından daha yüksek toplam puana sahiptir. Bu durum öğrenim durumunun yanı sıra yaşanılan evre, kültür vb. değişkenlerle ilişkilendirilebilir. Eğitim düzeyinin yüksek olması toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi bir yaklaşıma sahip olacağını göstermeyebilir.

Çalışmanın sonuçları ile karşılaştırıldığında etinkol Petek'in (2019) araştırması ile desteklenirken Ayçiçek'in (2019, s. 60) lisans ve lisansüstü eğitim alan kadınlarda daha yüksek algıya sahip olması nedeniyle farklılık görülür. Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda geleneksel kadınlık ve erkeklik rollerine yakın tutum sergileyen lisansüstü mezunları kadın ve erkek algısı konusunda anlamlı düzeyde olumlu bir yaklaşım sergiler. Toplumsal cinsiyet algısına yönelik genel bir farkındalık söz konusuyken toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eğitim durumunun daha belirleyici olduğu görülür. Kadın ve erkek rollerinin; evlilik, geleneksel, eşitlikçi alt boyutlarda ele alınması katılımcıların tutumun belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın bulguları ortaya koyulurken tartışıldığı üzere, erkeklerin kalıp yargıları sürdürmeleri; eğitim, iş, politika vb. alanlarında avantajlı duruma sahip olmaları, kadınlara yönelik ayrımcı uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmamaları ya da geleneksel rolleri benimsemeleri gibi nedenlerle açıklanabilir. Ancak bu durum, kadınların da kalıp yargıları srdrmedikleri anlamına gelmemektedir. Dahası, hem kadınlar hem de erkekler, toplumsal cinsiyet rolü hakkında eşitlikçi bakış açısına sahip olması durumunda dahi, evlilik döneminde rol paylaşımı konusunda ataerkil yaşamın, özellikle aile hayatında ve yetişkinlik dönemi tercihlerinde etkilerini göstermesi sebebiyle genel kabule uygun hareket edebilir. Bekâr katılımcılar ev içi rol paylaşımı vb. konularda özel alana güçlü bir bağ geliştirmedikleri için kadınlık ve erkeklik algısına daha eşitlikçi bir bakış geliştirdiği düşünülebilir.

Etik Beyan

"Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin ve Algılarının eşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir

tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Ayrıca çalışmanın Etik Kurul Raporu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan, 26.03.2021 tarihinde 2021/251 nolu sayıyla alınmıştır. Katılımcıların özel bilgilerine çalışmanın hiçbir bölümünde yer verilmemiş, çalışma sırasında verilen örneklerin tamamı görüşme tarih ve sırasına göre, K1, K2 şeklinde kodlanmıştır.

Kaynakça

- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Askari, S. F., Liss, M., Erchull, M. J., Staebell, S. E. ve Axelson, S. J. (2010). Men want equality, but women don't expect it: Young adults expectations for participation in household and child care cores. *Psychology of Women Quarterly*, 34, 243-252.
- Ayçiçek, V. (2020). *Kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 1(1), 15-28.
- Basow, S. A. (1992). *Gender: Stereotypes and Roles* (3th Edition). Pacific Grove, Ca: Brooks/Cole.
- Baykal, S. (1991). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 66-75.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162.
- Bhasin, K. (2012). *Toplumsal cinsiyet (Bize yüklenen roller)*. İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Bilgiz, Ş. (2018). *Toplumsal cinsiyet algısı ve bilişsel çarpıtmaların sosyal kaygı üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP). (2015). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. Erişim Adresi: <https://www.kureselamaclar.org/>
- Coşkun, A. ve Özdilek, R. (2012). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: sağlığa yansması ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *KUHEAD*, 9(3), 30-39.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkol Petek, H. (2019). *Hemşirelerin toplumsal cinsiyet algısının evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin görüşlerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çevik Bekleviç, A. (2013). *Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Çiçek, B. ve Çopur, Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(4), 1-21.
- Çiğci, S. (2018). *20-65 Yaş arası kişilerin toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörler Mardin örneği* (Doktora Tezi). Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Dağdeviren, B. (2019). *Sağlık çalışanlarının cam tavan algılarının toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirkoparan, B. (2018). *Hemşirelerin toplumsal cinsiyet algısının lezbiyen ve geylere yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Direk, N. ve İrmak, B. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(3), 121-128.
- Dokudan Dinç, E. Y. (2018). *İstanbul'da bir ilçede toplumsal cinsiyet algısının araştırılması* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dünya Ekonomik Forumu (DEF). (2021). *Küresel Cinsiyet Eşitsizliği 2021*.
- Erzeybek, B. (2015). *Anne-Babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kadılar, E. (2011). *Üç kuşak kadının cinsiyet rolleri: Ankara Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Sosyal psikoloji*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekilloğlu, A. ve Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *Turkish Studies*, 9(2), 811-831.
- Karaaslan, S. (2020). *Aile içi şiddete yönelik erkeklerin görüşleri ve toplumsal cinsiyet algısının etkisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavuncu, A. N. (1987). *Bem Cinsiyet Rolü Emvanteri'ni Türk toplumuna uyarlama çalışmaları* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kodan etinkaya, S. (2013). Üniversite ğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 21-43.
- Kul, A. (2016). *Sağlık Yüksekokulu ğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Lewis, M. (2006). *Gender role socialization: An intergenerational analysis of role predictors*. Department of Psychology, Vxj University, Sweden.
- Mackie, D. M., Hamilton, D. L., Susskind, J. ve Rosselli, F. (1996). Social psychological foundations of stereotype formation. (Edt. C. N. Macrae, C. Stangor & M. Hewstone), In *Stereotypes And Stereotyping* Ny: Guilford, 41-47.
- Öngen, B. ve Aytç, S. (2013). Üniversite ğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48, 1-18.
- Özaydınlık, Y. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika alışmaları Dergisi*, 33, 93-112.
- Özden, S. (2018). *Sağlık alışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Özmete, E. ve Yanardağ, M.Z. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: Kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 91- 107.
- zyiğit, K. M. (2019). *Psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Paçacıoğlu, B. (2018). * farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). The behaviours of the students in dormitory of Baskent University against sexual role patterns. *Sağlık Bilimleri Fakltesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Raffaelli, M. ve Ontai, L., L. (2004). Gender socialization in Latino/a families: Results from two retrospective studies. *Sex Roles: A Journal of Research*, 50(5/6), 287-299.
- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Attitudes on gender roles of primary school teacher candidates. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Sezgin, D. (2015). Toplumsal cinsiyet perspektifinde sağlık ve tıbbileştirme. *SAD*, 18(1), 153-186.
- Simpson, R. (2004). Masculinity at work: The experiences of men in female dominated occupations. *Work, Employment and Society*, 18(2), 349-368.
- Türkmen, B. (2019). *Hemşirelikte cam asansör olgusu: yönetici hemşirelerin toplumsal cinsiyet algısı bağlamında bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Uçar, T., Derya, Y. A., Karaaslan, T. ve zgl, A. T. (2017). Üniversite ğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve şiddet davranışları. *STED*, 26(39), 96-103.
- nser, A. F. (2019). *Erken ocukluk eğitimi ğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 35, 29-56.
- Vefikuluçay, A.G., Zeyneloğlu, A.G., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas niversitesi son sınıf ğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakltesi Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Vefikuluçay Yılmaz, D. ve Zhre Türkmenoğlu, M. D. (2018). Hemşirelik ğrenimi gören birinci ve son sınıf niversite ğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının Belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(20), 123-136.
- Yaşın Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yüceol, . S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumunu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zanna, M. P. ve Pack, S. J. (1975). On the self-fulfilling nature of apparent sex differences in behavior. *Journal Of Experimental Social Psychology*, 11, 583-591.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören niversite ğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum leğinin geliştirilmesi ve psikometrik zellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakltesi Dergisi*, 40, 409-420.

EXTENDED ABSTRACT

This research aims at examining the gender roles and gender perceptions of individuals in terms of various variables. The research questions that are going to be sought are:

- Do the gender roles and perceptions of the individuals differ according to their gender?
- Do the gender roles and perceptions of the individuals differ according to their marital status?
- Do the gender roles and perceptions of the individuals differ according to their ages?
- Do the gender roles and perceptions of the individuals differ according to their educational backgrounds?

In this context, 809 participants who live in different regions of Turkey and who are aged between 18-63 were reached. The interviews of the study, which were carried out according to the quantitative

research paradigms, were carried out online, taking into account the COVID-19 pandemic measures. The relational survey model was used as the research design in the study. The questions included demographic questions and the questionnaires included two measurement tools. The demographic questions asked to the participants were gender, city, age, marital status, education level, and occupation. Other questions directed to the participants consisted of the “Gender Role Attitude Scale” and “Gender Perception Scale”. The Gender Role Attitude Scale, developed by Zeyneloğlu and Terzioğlu (2011), is a 5-Likert type scale consisting of 38 items. The highest point that can be got from the scale is 190 and the lowest is 38. The Cronbach’s Alpha Reliability Coefficient was found to be “0.92” for 38 items. The Gender Perception Scale is developed by Altınova and Duyan (2013). It includes 25 items and a 5-Likert type scale. 10 items are positive and 15 items are negative (2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17.,18., 19., 20., 21., 24. and 25th items are negative and counted reversely). The Cronbach’s Alpha Reliability Coefficient was found to be “0.872”. The data were analyzed through SPSS 22.0 (IBM Statistical Package for Social Sciences). First of all, the assumptions of normality and homogeneity of variances of the data set were tested. The upper limit of the margin of error in the study was determined as .05. The data were collected by the researchers between 15.04.2021 and 20.05.2021 and uploaded to the SPSS program by themselves. It was explained to the participants that the participation was on a voluntary basis, their answers would be kept confidential, the data would not be used outside the research and they could withdraw from the research at any time. The Ethics Committee Report was received from the Social and Humanity Sciences Ethics Committee of Ondokuz Mayıs University on 26.03.2021 with the number 2021/251. The private information of the participants was not included in any part of the study, and all of the examples given during the study were coded as P1, and P2 according to the date and order of the interview.

The findings of the study revealed that female participants had a higher egalitarian gender role attitude and more positive gender perception than that males. Married participants have the same level of gender role attitudes as single participants; however, single participants were found to have more positive gender perceptions than married ones. Looking at age, which is another variable, the age group with the most egalitarian gender role is the age groups of 50-59, 18-29, 30-39, and 40-49 respectively and close to each other; however, the participants aged 60 and over had traditional role attitudes. Moreover, it is found that each age group has a positive gender perception; but the most positive gender perceptions are of the age group over 60 and 18-29. The educational status with the most egalitarian gender roles is literate, secondary school, undergraduate, and associate degree graduates, respectively. Although there is not much difference between them, it is determined that graduate and primary school graduates have less egalitarian gender role attitudes. According to another finding, every individual at every education level has the same level of gender perception.

As discussed while presenting the findings of the research, men's perpetuation of stereotypes; in education, business, politics, etc. can be explained by the reasons such as having an advantageous position in their fields, not having knowledge about discriminatory practices against women, or adopting traditional roles. However, this does not mean that women do not perpetuate stereotypes. Moreover, even if both women and men have an egalitarian perspective on gender roles, they can act in accordance with the general acceptance, since the patriarchal life shows its effects, especially on family life and adulthood preferences in terms of role sharing during the marriage.